

Model til fremskrivning af plejeboligbehov

INDLEDNING.....	2
Grundprincipper i modellen	3
Sådan bruger du modellen	4
Aktiver makroerne!	4
Indtast behov og kapacitet	4
Vælg mellem tre scenarier	5
Analysér resultaterne	7
Vigtige definitioner til brug af modellen	7
Udenbys borgere og flyttemønstre	9
Geografiske forskelle	10
Data	10

Den 5. januar 2025

NIHB@kl.dk

Dir +45 3370 3235

Weidekampsgade 10

Postboks 3370

2300 København S

Tlf. 3370 3370

Fax 3370 3371

www.kl.dk

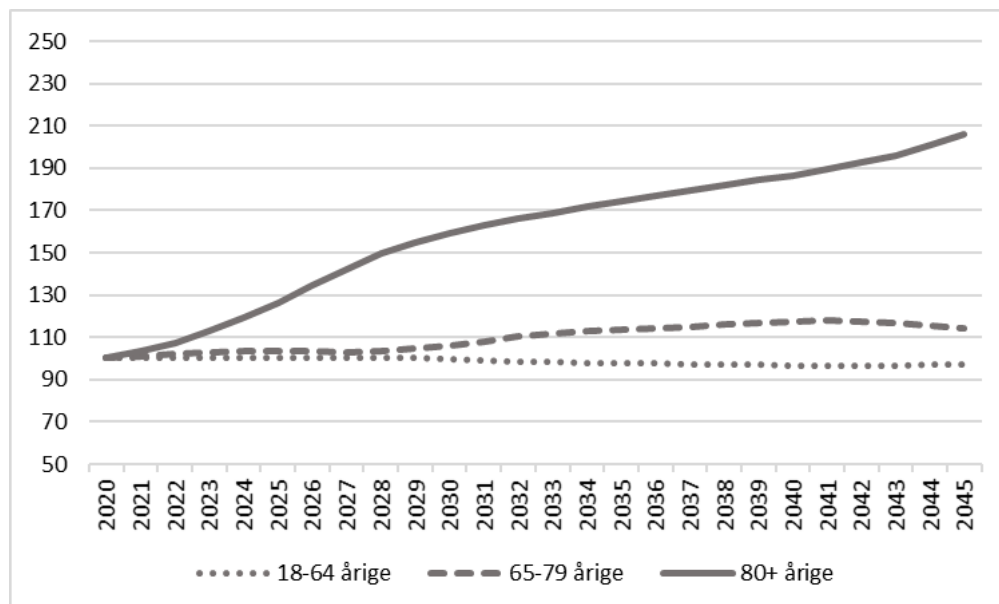
Side 1/11

Indledning

Kommunerne har siden 1. januar 2009 været forpligtet gennem plejeboligarantien til at tilbyde borgere en plejebolig senest to måneder efter, at borgeren er blevet visiteret til en. Det bliver en større udfordring i de kommende år med et stigende antal ældre, hvorfor kommunerne skal være klar til at imødegå et øget behov for plejeboliger. Gruppen af de typisk mere plejekrævende over 80-årige bliver de kommende år markant forøget både i antal personer og som andel af den samlede befolkning, jf. figur 1. Den forventede befolkningsudvikling ser samtidig meget forskellig ud fra kommune til kommune. Det kræver, at kommunerne løbende forholder sig til, om den har den rette kapacitet.

Plejeboligbehovet modvirkes i et vist omfang af en generel forbedret sundhedstilstand blandt ældre samt gennem rehabilitering og velfærdsteknologi. Undersøgelser på området og kommunernes øgede fokus på en rehabiliterende indsats peger i retning af, at de ældre i højere grad fremover vil foretrække at blive boende i eget hjem.

Figur 1: Befolkningsfremskrivning (2020=indeks 100)

Kilde: Danmarks Statistik

Som støtte til at forholde sig til behovet for plejeboliger har KL en model til estimering af behovet for plejeboliger. KLs ”Plejebolig Estimeringsmodel” er et værktøj, som kommunerne kan bruge til at fremskrive deres

behov for plejeboliger ud fra udviklingen i kommunens befolkning og de nuværende dækningsgrader.

Modellen giver også mulighed for at fremskrive behovet ved ændrede behovsgrader, mere effektiv administration af boligerne, nybyggeri mv.

Formålet med modellen er at gøre kommunerne i stand til at forudse behovet og bygge/omlægge i tide, så hver kommune kan overholde plejeboliggarentien. Derudover kan værktøjet understøtte kommunernes fokus på initiativer, der kan reducere det fremtidige behov ved at forebygge og effektivisere boligadministrationen.

Modellen er tænkt som et forslag til en grundlæggende struktur, som kommunens videre analyser kan bygge på. De bagvedliggende beregninger i modellen er derfor åbne, og kommunerne kan frit anvende og tilpasse beregningerne, så de giver bedst mening lokalt. De bagvedliggende data og beregninger ligger i en række skjulte faner. For at vise disse skal man højre-klikke på et af fanenavnene nederst på skærmen, trykke på ”Vis...” og i den lille menu, der popper op, vælger man den fane, man ønsker at få vist. Dette gentages for hver fane, man ønsker at få vist. Fanerne kan skjules igen ved at højreklikke på dem, og trykke på ”Skjul”.

Vær opmærksom på, at der kan forekomme uoverensstemmelser mellem kommunernes faktiske behovsgrader samt antal registeret plejeboliger i Plejehjemsoversigten.dk og de indberettede data fra Danmarks Statistik. Der kan være medtalt midlertidige plejeboliger og særlige ældreboliger, som ikke er egentlige permanente plejeboliger. Modellen skal derfor kontrolleres og eventuelt beriges med egen data, før den kan bruges præcist.

Grundprincipper i modellen

Modellen er som udgangspunkt en mekanisk fremskrivning af plejeboligbehovet ud fra andelen af personer i eller på venteliste til plejeboliger i de enkelte aldersgrupper. Dette ”baseline”-forløb indebærer, at hvis antallet af personer i aldersgrupperne stiger eller falder, så vil behovet for plejeboliger ændres tilsvarende.

I virkelighedens verden er der imidlertid ikke denne automatik. De ældres behov for at bo i en plejebolig afhænger af funktionsevnen, og den gennemsnitlige funktionsevne for en given aldersgruppe er ikke uændret over tid eller fra sted til sted. En nøgleparameter i fremskrivningen af behovet for plejeboliger vil derfor være ens forventninger til, hvordan funktionsevnen udvikler sig.

KL's fremskrivningsmodel giver ingen færdige svar på, hvordan udviklingen vil forløbe i kommunerne. Modellen giver i stedet mulighed for at belyse, hvordan forskellige scenarier vil påvirke forholdet mellem udbuddet af og behovet for plejeboliger.

Sådan bruger du modellen

Modellen består af et regneark med otte faneblade; Model, Resultat, Beregning 2023, Beregning 2024, plejhjemoversigt.dk, Indskrevne plejebolig dec 2023, Befolkningsfremskrivning og Analyse behovsgrad.

Der er kun behov for at gøre brug af de første to faneblade, "Model" og "Resultat", for at bruge modellen. De øvrige faneblade er derfor som udgangspunkt skjult, når man downloader modellen. I arkene "Beregning 2023", "Beregning 2024" og "Analyse behovsgrad" kan kommunen vælge at justere beregningerne, hvis man vil indlægge andre forudsætninger. I Beregning 2023 kan der justeres på 2023 antallet af indskrevne og på ventelisten, og ligeledes kan der i "Beregning 2024" justeres på antallet af indskrevne primo 2024. Det kan være nødvendigt samtidigt at redigere den makro, der ligger på regnearket.

Aktiver makroerne!

Det **første** man skal gøre, når man åbner regnearket, er at aktivere makroerne, ved at trykke på "Aktiver indhold".

Nogle kommuners IT-systemer er sat op med et sikkerhedsniveau, der ikke tillader aktive makroer. Da kan man ikke bruge arket fra kommunens pc'er, men KL kan sende en version uden aktive makroer, hvor kommunens data er indlagt. Send en mail til NIHB@kl.dk med ønskerne.

Indtast behov og kapacitet

Fanebladet Model er udgangspunktet for modellen. Øverst vælger man sin kommune. Modellen henter da automatisk oplysninger om befolkning og antal indskrevne i plejeboliger. Disse tal er baseret på nyeste data fra Danmarks Statistik og Sundhedsdatastyrelsen. Fra 2023 og frem findes der ikke data ikke for ventetider i plejeboliger. Det er derfor vigtigt, at man selv indtaster dette i Modellen. Følgende tal skal indtastes i modellen eller kontrolleres:

1. Antallet af borgere i plejeboliger primo 2024/ultimo 2023
2. Antal borgere på venteliste til en plejebolig primo 2024/ultimo 2023
3. Antal plejeboliger i kommunen (kontrolleres)
4. Andel borgere på den generelle venteliste

Ad 1. Det er vigtigt at tjekke om tallene for antallet af indskrevne borgere primo året er korrekt, da disse tal kan være underestimeret.

Ad 2. Da data på antallet på venteliste ikke er tilgængeligt, er der behov for, at man selv indberetter antallet af personer på den aktuelle venteliste. Denne antages at gælde primo 2024/ultimo 2023, og personerne på ventelisten indgår i beregningen af behovsgraden. Når ventelisten er indtastet enten i alt eller for hver aldersgruppe, skal man opdatere ventelisten.

Ad 3. Fra 2024 benyttes www.plejhjemsoversigt.dk til at beregne antallet af plejeboliger i en kommune. Dette tal skal kontrolleres og kan justeres.

Ad 4. Til beregningen af behovet for plejeboliger skal der indgå, hvor mange procent der er på den generelle venteliste. Hvis dette ikke indtastes antages 0% at være på denne.

Modellen fokuserer på plejeboliger forstået som boliger for ældre med tilknyttet personale og servicearealer. Modellen indregner derfor ikke som udgangspunkt beskyttede boliger og almene ældreboliger. Dette er værd at bemærke sig i korrektionen af antal boliger og antal personer med behov.

Vælg mellem tre scenarier

Modellen giver mulighed for at vælge mellem tre scenarier:

1. Ingen udvikling i behovsgrad
2. Tilpasning til aktuelt landsgennemsnit for indskrevne
3. Gennemsnitlig ændring i beboere 2019-2023, hele landet

I forhold til valg af scenarier, så udfyldes felterne automatisk, hvis man vælger et scenarie. Alternativt kan man selv indtaste det niveau, som behovsgraden for de enkelte aldersgrupper forventes at være på efter det angivne antal år. Bemærk, at scenariet kun bliver beregnet, hvis der også indtastes et antal år i boksen under ”I løbet af”. Behovsgraden udtrykkes i procent, hvilket vil sige, at der skal indtastes værdier mellem 0 og 100.

Ved de to sidstnævnte scenarier kan kommunen desuden vælge et antal år, som udviklingen vil ske over. Dette gøres ved at udfylde celle M10 i fanen ”Model”, som hedder ”I løbet af”. Vælger man scenariet ”Tilpasning til aktuelt landsgennemsnit for indskrevne”, skal det her indtastes, hvornår tilpasningen skal slå fuldt igennem. Vælger man scenariet ”Gennemsnitlig ændring i beboere 2019-2023, hele landet”, skal det her indtastes, hvor længe man ønsker, at denne udvikling skal fortsætte, hvorefter behovsandelen fastfrys.

Vælger man scenariet ”Ingen udvikling i behovsgrad”, har tallet i denne celle ingen betydning for beregningerne.

Ønsker man at ændre i tomgangen, dvs. måneder der går mellem at en beboer flytter ud og en ny flytter ind, skal man kun rette under scenariet.

1. Ingen udvikling i behovsgrad

Det første scenarie fastholder kommunens nuværende behovsgrader. Scenariet gør det muligt let at skifte tilbage til udgangspunktet.

2. Tilpasning til aktuelt landsgennemsnit for indskrevne

I dette scenarie vil modellen indregne en gradvis tilnærmelse til de gennemsnitlige behovsgrader for indskrevne for hele landet. Dette kan især være relevant, hvis kommunen i dag har relativt høje behovsgrader. Perioden, hvor tilnærmelsen foregår i vælges i feltet ”I løbet af” i øverste højre hjørne på fanen Model. Vær opmærksom på at landsgennemsnittet er lavet ud fra de indskrevne i plejeboliger, og eventuelle ventelister derfor er ikke med i udregningen af landsgennemsnittets behovsgrad.

3. Gennemsnitlig ændring i behovet 2019-2023

Dette scenarie fremskriver kommunens nuværende behovsgrader under forudsætning af, at den gennemsnitlige årlige udvikling på landsplan fra 2019-2023 fortsætter i årene fremover. Udviklingen er her kendetegnet ved, at der er øget fokus på en rehabiliterende tilgang i kommunerne, og at borgerne støttes længst muligt i eget hjem. Udviklingen viser, at behovsgraderne er faldet for alle aldersgrupper.

Man vælger selv i hvor mange år faldet i behovsgrader skal fortsætte. Man kan både vælge, at udviklingen skal fortsætte over hele den periode, man vil analysere, eller at udviklingen stopper efter et antal år. Antallet af år, som man ønsker udviklingen skal fortsætte over, indtastes i feltet ”I løbet af” i celle L10 jf. ovenfor. Bemærk at ”I løbet af” har en anden betydning i dette scenarie end i scenariet, hvor man tilpasser til aktuelt landsgennemsnit.

Dette scenarie har indbygget ændringer i behovsgraden, og den kan fortolkes som en forventning om fortsat faldende behov for plejeboliger, der kan dække over sund aldring for de ældre.

Analysér resultaterne

Modellens hovedresultater vises løbende nederst i fanen ”Model”. En fuldstændig tabel med modellens resultater finder man i fanen ”Resultater”.

Tanken er, at det er muligt at lege med forskellige scenarier for både behov og kapacitet i fanen ”Model” for at se konsekvensen for venteliste og ventetid under forskellige forudsætninger. Hvad betyder det f.eks. hvis behovsgraderne falder med 2 pct.? Eller hvis kommunen hæver tomgangslejen til 2 måneder?

Kommunen kan bruge modellens beregninger og resultater til videre analyser. Modellen kan selv sagt ikke vise, hvordan det faktiske behov vil udvikle sig. Det skyldes dels, at de valgte forudsætninger vil være usikre, dels at modellen har en række begrænsninger. Behovet for plejeboliger er afhængig af den øvrige indsats for ældre og kommunens strategi herfor.

Vigtige definitioner til brug af modellen

Behovsgrader i kommunen:

Behovsgraden udtrykker hvilken andel af borgere i aldersgruppen, som bor i en plejebolig. Behovsgraden beregnes ud fra alle personer, der er visiteret til og bor i en plejebolig i aldersgruppen. For at få et retvisende behov, skal en eventuel venteliste indberettes. Den indberettede venteliste bruges til at regne behovsgraden i 2024 ud og antages at være gældende ultimo 2023. Hvis der ikke indberettes en venteliste, er behovsgraden i 2024 beboerne der er indskrevne i en plejebolig, og er i tilfælde af, at der er en venteliste, estimeret for lavt.

Andel i plejebolig:

Antallet af beboere i plejeboliger indberettet til Sundhedsdatastyrelsen iflg. den seneste opgørelse – sat i forhold til antallet af personer i aldersgruppen.

Gns. periode med plejeboligbehov:

Tallet omfatter hele den gennemsnitlige periode, som borgeren bor i en plejebolig i. Perioden antages at ophøre, når borgeren dør eller fraflytter kommunen. De seneste beregninger viser en tid i plejebolig på 30 mdr. for mænd og 35 mdr. for kvinder. Da hovedparten af beboerne er kvinder giver det et gennemsnit på ca. 33 mdr. Det varierer mellem kommuner. Dette tal kan justeres i modellen i C26 i fanen ’Model’.

Afgangen fra plejeboliger

Afgangen i behovet for plejeboliger er beregnet som antallet af plejeboliger delt med det gennemsnitlige antal måneder med behov for en plejebolig.

Dette varierer mellem kommuner og bør tilpasses. I gennemsnit bor 'yngre' beboere i 70'erne i plejebolig i længere tid end ældre beboere i 90'erne. Afgangen er beregnet ud fra behovet og medregner tiden på ventelisten. Her skal man finde en aktuelle tid for ens kommune. Hvor lang tid er en person på venteliste + tid i plejebolig. Hvis kommunen har 500 plejeboliger og den gennemsnitlige tid i en plejebolig er 33 mdr. med en ventetid på 0 mdr., så er regnestykket følgende:

Afgang fra behov for plejeboliger = $500 \text{ boliger} / (33 \text{ mdr.} / 12 \text{ mdr./år}) = 182 \text{ boliger om året.}$

Tomgang ved fraflytning i plejebolig:

Det gennemsnitlige antal måneder, som kommunens plejeboliger står tomme mellem to lejer. Feltet er forhåndsudfyldt med et skøn på 1 måned. Det er vigtigt at vurdere, om dette skøn stemmer overens med virkeligheden i den enkelte kommune. Tomgangsperioden benyttes til at beregne tallet "Tomgang – svarende til antal boliger", som er det antal helårsboliger, der står ledigt som følge af tomgang. Dette tal er beregnet som:

$$\text{Tomgang i antal boliger} = \frac{\text{Antal plejeboliger}}{\text{Gns. plejeperiode}} * \text{Tomgangsperiode}$$

Hvis antallet af plejeboliger er større end antallet af borgere med behov, vil tomgangen i antal boliger ikke blive beregnet, men blot noteres som 0. Dette skyldes, at man i denne situation vil have ledige boliger, som nye borgere med behov kan flytte direkte ind i, og den generelle venteliste vil dermed ikke være påvirket af tomgangsperioden.

Venteliste til plejebolig ultimo året fra 2024:

Ventelisten er beregnet som behovet for plejeboliger plus tomgangen af plejeboliger minus antallet af boliger.

Gennemsnitlig ventetid

Den gennemsnitlige ventetid er beregnet ud fra antallet af borgere på ventelisten, samt den gennemsnitlige månedlige afgang. Den er beregnet ved:

$$Gns.ventetid = \frac{Venteliste\ ultimo\ \text{\AA}ret}{Afgang\ i\ l\oebet\ af\ \text{Å}ret/12}$$

Den første beregning af gennemsnitlige ventetid skelner ikke mellem ventetiden på den generelle og den specifikke venteliste. Vi går ud fra, at ventende borgere får plads på et tidspunkt.

Den gennemsnitlige ventetid for personer på den generelle venteliste er beregnet ud fra antagelsen, at de kommer først i køen til en plejebolig. Det udregnes ligesom ovenfor, men hvor ventelisten ultimo året er ganget med andelen på den generelle venteliste.

Behov for flere plejeboliger for at holde ventetiden på 60 dage

Borgerne skal tilbydes en plejebolig senest to måneder efter at være blevet visiteret til en plejebolig. Det kan betyde, at der vil være behov for at udbygge kapaciteten af plejeboliger for at overholde dette krav. Dette behov er beregnet i D69 i regnearket 'Model'. Hvis ønsket er at reducere ventetiden på den generelle venteliste til to måneder, er dette behov beregnet i D68 i regnearket 'Model'. Det er et beregnet behov for flere plejeboliger, og det er nødvendigt af gennemføre yderligere undersøgelser, inden et byggeprojekt gennemføres.

Begrænsninger og udviklingsmuligheder

Udenbys borgere og flyttemønstre

Flyttemønstre er vigtige for behovet i den enkelte kommune. Eksempelvis flytter nogle ældre tættere på børnene, når de skal i plejebolig. Kommuner med store sommerhusområder, hvor ældre flytter til, når de bliver pensionister, må interessere sig særligt for flyttemønstre. –Bliver de ældre i kommunen, når de får behov for plejebolig, eller vender de tilbage til deres tidligere kommune?

Befolkningsprognosen fra Danmarks Statistik, som indgår i modellen, tager højde for flyttemønstre i befolkningen generelt. Det inkluderer også ældre, som flytter i plejebolig i en anden kommune, men regner ikke specifikt på flytninger i plejebolig.

Geografiske forskelle

Modellen viser ikke, om der er geografiske forskelle i behovsudviklingen inden for kommunen.

Geografiske forskelle i behovsudviklingen kan give sig udslag i, at der er områder i kommunen, hvor efterspørgslen efter plejeboliger vil vokse meget, og andre områder hvor behovet vil vokse mindre. Dette kan tale for at placere evt. nye plejeboliger i bestemte områder for at kunne imødekomme borgernes ønsker bedst muligt.

Den lovpligtige plejeboligaranti gælder kun kommunens generelle venteliste, hvor den ældre ikke kan ønske en specifik plejebolig. Den geografiske placering af plejeboliger er derfor ikke afgørende for, om kommunen kan overholde garantien.

Data

Modellen estimerer på baggrund af nyeste data fra Danmarks Statistik, Sundhedsdatastyrelsen og plejhjemsoversigt.dk. Nedenfor ses en oversigt over de opgørelser, som modellen trækker på.

Forskningservice

Antallet af indskrevne i 2018 til 2024 er opgjort på baggrund af registerdata stillet til rådighed af Sundhedsdatastyrelsen og Danmarks Statistik. Ønsker man at opdatere tallene, kan dette gøres i Indskrevne plejebolig dec. 2023 (der indeholder alle kommuners antal indskrevne), Beregning 2023 (2023 antal) eller Beregning 2024 (2024 antal).

FRDK124

Viser befolkningsfremskrivning fra 2024 og frem til 2050. På grund af afrundinger vil nogle kommuner opleve, at summering af alle aldre i tabellen afviger fra hele kommunens folketal. Nyeste opdatering 05/11-2024.

FOLK1A

Viser nyeste tal fra befolkningsopgørelsen på tværs af område, alder og tid. Alle årsopgørelser er fra 1. januar, altså første kvartal i året. Nyeste opdatering er fra 26/06-2024.

Tidligere datakilder:

RESP01 (Afsluttet)

Opgørelsen viser antal pladser på ældreområdet efter område, alder, foranstaltninger og pladstype. Det bør bemærkes, at nogle kommuner indberetter betydelige udsving mellem boligkategorier fra år til år og opgørelsen er

derfor forbundet med en vis usikkerhed. Antal boliger og antal indskrevne kan derfor ikke uden forbehold sammenlignes. Nyeste opdatering 23/06-2022.

RESI01 (Afsluttet)

Opgørelsen viser antal indskrevne i pleje- og ældreboliger efter område, alder og foranstaltningsart. Nogle kommuner indberetter betydelige udsving mellem boligkategorier fra år til år og opgørelsen er derfor forbundet med en vis usikkerhed. Antal boliger og antal indskrevne kan ikke uden videre sammenlignes, da boligtyper opgøres på forskellig vis. Nyeste opdatering er fra 14/02-2022.